Maqaalee fi Sifaata Rabbii (Subhaanahu)- Seensa

Description

Rabbii maqaalee babbareedoo fi sifaata gugguuuta qabuuf faaruu fi galanni daangaa hin qabne haa taâ€™u. Yoo nuti Isa faarsine fi galateefanne, faarsine fi galatefanne fixuu hin dandeenyu. Sababni isaas, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa sifaata gugguutuu ittiin faarfamu kan ilmi namaa dhaqqabu hin dandeenye qaba. Ammas, hojiiwwan Isaa hundi hojiwwan faarfamaniidha. Qananii keessaa fi alaa ilma namaa irratti halkanii guyyaa dhangalaasu Isa waan taâ€™eef hunda caalaa kan galateefatamuu fi faarfamu qabuudha. Namni Rabbiin faarsu fi galateefachu kan dandaâ€™u yoo Isa beekedha. Namni â€œEenyutu akka isa uume, nyaachisu, obaasu fi qananii adda addaa isarratti dhangaalasuâ€• hin beekne, akkamitti Gooftaa isaa galateefachuu fi faarsu dandaâ€™aa? Karaan guddaan Rabbiin itti beekan, faarsan, galateefatanii fi jaallatan, maqaalee fi sifaata Isaa beekudha. Yeroo darbe qajeelfamoota buâ€™uuraa maqaalee fi sifaata Rabbii ilaalle turre. In sha Allah qajeelfamoota buâ€™uura sanniin irratti hundoofne, gargaarsa fi eeggumsa Mawlaatin maqaalee fi sifaata Isaa ni ilaalla. Maqaalee fi sifaata kanniin tokkoon tokkoon ilaalun dura mee faayda maqaalee fi sifaata Rabbii beeku keessa jiru ilaalchise wanta hayyoonni jedhan muraasa isaanii haa ilaallu.

Maqaalee Rabbii beeku fi hubachun beekumsa keessaa boqonnaa kabajamaa taâ€™eedha. Inumaa, beekumsa fi hubannaa (fiqhi) hundarra caaludha. Jecha Ergamaa Rabbii (SAW), â€œN**ama Rabbiin waan gaarii fedheef amanti akka hubatu isa taasisaâ€•**[1] jedhu keessa seensa jalqabaa fi dursaa seena. Beekumsi maqaalee fi sifaata Rabbii beekumsa hafuurri baayâ€™een itti citeedha, wanta gaarii hundarra argatanii fi gahuumsa warra sammuu qabaniitii fi qajeelaniiti. Inumaa, kaayyoo olâ€™aanaa dursitoonni itti wal dursaniidha, gahuumsa dhumaa dorgomtoonni itti wal dorgomaniidha. Beekumsi kuni seensa cimaa jaalala Isaa itti argatanidha, nama Rabbiin jaallatee fi filateef karaa qajeeladha.

Akkuma ijaarsi hunduu buâ€™uura qabu, buâ€™uurri amantii, Rabbitti fi maqaaleef sifaata Isaatti amanuudha. Akkuma buâ€™uurri kuni garmalee cimuu fi [qalbii keessatti] hidda qabatuun, ijaarsa gubbaa isaa jiru humnaa fi gadi dhaabbannaan baadhata, diigamuu fi kufuu irraa nagaha taâ€™a.

Ibn Al-Qayyim (rahimahullahu) akkana jedha: â€œNamni ijaarsi isaa akka olfagaatu barbaade, buâ€™uura isaa jabeessun, sirreessu fi garmalee buâ€™uura kanatti xiyyeefachuun isarratti haa taâ€™u. Dhugumatti olfageenyi ijaarsaa buâ€™uura jabeessu fi sirreessu irratti hundaaâ€™a. Hojiwwanii fi sadarkaaleen akka ijaarsati, buâ€™uurri isaa immoo iimaana. Yeroma buâ€™uurri cimaa taâ€™u ijaarsa ofirratti baadhata. Ijaarsis isa gubbatti baha. Yommuu ijaarsa irraa waa diigaman, isa dhaqqabuun ni salphata. Garuu yoo buâ€™uurri cimaa hin taâ€™in, ijaarsi ol hin bahu, gadis hin dhaabbatu. Buâ€™uura irraa yoo waa diigaman, ijaarsi gubbaa ni kufa yookiin kufutti dhiyaata.

Namni Rabbiin beeku yaanni isaa guddaan buâ€™uura sirreessu fi jabeessudha. Namni wallaalan immoo buâ€™uura malee ijaarsa olkaasa. Ä°jaarsi isaas kufaati irraa homaa hin turu (yoosu kufa). Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَٰنَهُۥ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَٰنَهُۥ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَٱنْهَارَ بِهِۦ فِى نَارِ جَهَنَّمَ ۗ﴾

â€œSila nama buâ€™uura ijaarsa isaa sodaa Rabbii irraa taâ€™ee fi Jaalala [Isaa] irratti hundeesse caala moo, nama buâ€™uura ijaarsa isaa afaan qilee kan cituu dhiyaate irratti hundeessee ergasii ibidda Jahannam keessatti isaan kufetu caalaa?â€• (Suuratu at-Tawbaa 9:109)

Ijaarsa hojiitiif buâ€™uurri akka humna qaama namaati. Yoo humni cimaa taâ€™e, humni kuni qaama baadhata, badii baayâ€™ee isarraa ittisa. Yoo humni dadhabaa taâ€™e immoo qaamni ni dadhaba, gara qaamatti badiin wanta garmalee ariifatuudha.

Ijaarsa kee ciminna buâ€™uura iimaanaa irratti baadhadhu. Gubbaa ijaarsatii fi xaaraa isaa irraa wanti tokko yoo bade, buâ€™uurri baduu irra isa dhaqqabuun siif salphata. Buâ€™uurri kuni lama:
1ffaa-Haala sirrii taâ€™een Rabbiin, ajaja Isaatii fi maqaaleef sifaata Isaa beeku.
2ffaa-Isaa fi Ergamaa Isaatiif masakamuu (ajajamuu).
Kuni buâ€™uura cimaa hundarra caalu gabrichi ijaarsa isaa irratti hundeessudha. Buâ€™uura kana irratti hundaaâ€™e ijaarsi hanga fedhe ol fagaata.â€• (Al-Fawaaâ€™id-fuula 175)

Kanaafi, ragaaleen buâ€™uura kana jabeessanii fi hidda qabsiisan Qurâ€™aana Kabajamaa keessatti baayâ€™atan. Wanta barbaachisummaa beekumsa kanaa agarsiisan keessaa tokko aayan Qurâ€™aana baayâ€™een isaanii maqaalee fi sifaata Rabbii osoo hin dubbatin bira hin darban.

Qurâ€™aana keessatti aayatoonni baayâ€™een beekumsa kabajama kana barachuu fi hundee guddaa kanatti xiyyeefannoo akka itti kennan ajajan dhufanii jiru. (Kana jechuun Qurâ€™aanni maqaalee fi sifaata Rabbii akka beekanii fi baratan ajaja.)

Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha: **â€œRabbiin Injifataa, Ogeessa akka taâ€™e beekaa.**â€• (Suuratu Al-Baqara 2:209) Ammas ni jedha: â€œ**Rabbiin Beekaa waan hundaa akka taâ€™e beekaa.**â€• (Suuratu Al-Baqara 2:231), Ammas ni jedha: â€œ**Rabbiin wanta isin hojjattan Argaa akka taâ€™e beekaa**â€• (Suuratu Al-Baqara 2:233) (Kana jechuun Rabbiin wanta isin dalagdan hunda akka arguu beekaa.) Ammas ni jedha: â€œ**Rabbiin Araaramaa, Obsaa akka taâ€™e beekaa**.â€• (Suuratu Al-Baqara 2:235), â€œ**Rabbiin Dhagahaa, Beekaa akka taâ€™e beekaa.**â€• (Suuratu Al-Baqara 2:244) â€œ **Rabbiin Dureessa Faarfamaa akka taâ€™e beekaa.**â€• (Suuratu Al-Baqara 2:267) **â€œRabbiin adabbiin cimaa, ammas Rabbiin Araaramaa, Rahmata Godhaa akka taâ€™e beekaa.**â€• (Suuratu Al-Maaâ€™idah 5:98) (Kana jechuun nama Isa faalleesse fi daangaa Isaa darbe adabbii cimaa akka adabuu fi nama gara Isaatti deebiâ€™ee fi Isaaf ajajameef akka araaramu fi rahmatu godhu beekaa. Beekumsi kuni adabbii Isaa akka sodaattan, araarama fi sawaaba (mindaa) Isaa akka kajeeltan isin taasisa.) Ammas ni jedha, **â€œRabbiin Mawlaa (Gargaaraa fi Tiiksaa) keessan akka taâ€™e beeka; Tiiksaan [Isa taâ€™uun] waa tole, Tumsaan [Isa taâ€™uunis] waa tole!â€•** (Suuratu Al-Anfaal 8:40) â€œ**Rabbiin wanta nafsee teessan keessa jiru akka beeku beekaa, kanaafu Isa sodaadhaa.â€•** (Suuratu Al-Baqara 2:235)
Ammas ni jedha: â€œ**Rabbiin malee dhugaan gabbaramaan biraa akka hin jirre beeki!**â€• Suuratu

Muhammad 47:19 Aayanni haala kanaan dubbatan gara aayah soddomaatti dhiyaatu.

Rabbiin Qurâ€™aana keessatti maqaalee fi sifaataa Isaa wanta biraa caalaa baayâ€™isee dubbate. Sheykhul Islaam Ibn Taymiyaan (rahimahullahu) ni jedha: â€œQurâ€™aanni waaâ€™ee wanta Jannata keessatti nyaatamu, dhugamu fi nikaah dubbachuu caalaa waaâ€™ee maqaalee, sifaataa fi hojiwwan Rabbii baayâ€™isee dubbata. Aayatonni maqaalee Rabbii fi sifaata Isaa of keessaa qaban gatiin isaanii aayatoota waaâ€™ee Aakhirah dubbatan caala. Qurâ€™aana keessatti aayanni hundarra guddoon Aayata Al-Kursiyyih dha. [Sababni isaas, Aayat al-Kursiyyin maqaalee fi sifaata Rabbii of keessatti qabatte.] Hadiisa sahiih taâ€™e kan Muslim gabaase keessatti Ergamaan Rabbii (SAW) Ubayy ibn Kaâ€™abin akkana jedhan: â€œKitaaba Rabbii keessatti aayan hundarra guddoo taate tamiin akka taatee beektaa?â€• Ubayyis ni jedhe, **â€œAllahu laa ilaah illaa huwa-l-hayyu-l-qayyuumâ€¦â€•** (Suuratu Al-Baqarah 2:255) Ergasii Ergamaan Rabbii (SAW) harka isaanitiin laphee isaa keessa rukutuun â€œBeekumsi sitti haa miâ€™aawu yaa Abbaa Munzir.â€• Jedhan.â€• Sahiih Muslim 810
(Aayan suuratu Al-Baqarah lakkoofsa 255 irratti argamtu tuni Aayatu Al-Kursiyyi dha. Maqaalee fi sifaata Rabbii waan of keessaa qabduuf aayatota Qurâ€™aana hunda caalti.)

Ammas, Qurâ€™aana keessatti suuraalee (boqonnaalee) Qurâ€™aanaa keessaa suuraan (boqonnaan) hundarra guddoo taate suuratu Al-Faatihadha. Sahiih al-Bukhaari keessatti, Abu Saâ€™iid bin Al-Muâ€™alla akkana jechuun gabaase: Ani osoo masjiida keessatti salaataa jiru Ergamaan Rabbii (SAW) na waaman, garuu ani hin awwaannef. Anis ni jedheen, â€œYaa Ergamaa Rabbii! Ani salaataa ture.â€• Ergamaan Rabbis ni jedhan, â€œRabbiin akkana hin jenne, â€œ**Yoo isin waame Rabbii fi Ergamaaf awwaadhaa.**â€• (8:24) Ergasi akkana naan jedhan, â€œMasjiida keessaa bahuun dura Qurâ€™aana keessatti suurah (boqonnaa) hundarra guddoo taate dhugumatti si barsiisa.â€• Ergasi harka kiyya ni qaban. Yommuu bahuu hedan, ni jedheen, â€œQurâ€™aana keessatti suurah hundarra guddoo taate si barsiisa hin jennee?â€• Ergamaan Rabbiis ni jedhan, â€œAlhamdulillahi Rabbil aalamiinâ€¦â€• ishiin aayata torba irra deddeebiâ€™uun dubbifamtuu fi Qurâ€™aana guddaa naaf kennameedha.â€• Sahiih Al-Bukhaari 4474

(Aayan torban irra deddeebiâ€™uun dubbifamtu suuratu Al-Faatihadha. Namni salaatu hundi osoo suurah tana hin qaraâ€™in hin darbu. Suurah tana keessa waaâ€™ee Aakhirah caalaa maqaalee fi sifaata Rabbiitu jira.)

Ammas Ergamaan Rabbii (SAW) hadiisa sahiih taâ€™e keessatti â€œQul huwallahu ahadâ€• tokko sadaffaa Qurâ€™aanatiin akka wal qixxaaâ€™u dubbatanii jiru.[2] (Qul huwallahu ahad maqaalee fi sifaata Rabbii of keessatti hammata). Sadarkaa Qul huwallahu ahadâ€• (Suuratu Al-Ikhlaas) qabdu ilaalchise Haati manaa Ergamaa Rabbii (SAW) Aaâ€™ishaan akkana jechuun gabaaste, â€œErgamaan Rabbii (SAW) namticha tokko hoggonaa gochuun gara duulaa ergan. Yeroo salaataa hiriyyoota isaatiif [Qurâ€™aana irraa] qaraâ€™uun dhumarratti, â€œQul huwallahu ahadâ€• in xumura.Yommuu duula irraa deebiâ€™an, gochi isaa kuni Rasuulatti (SAW) himame. Rasuullis ni jedhan, â€œsababa maaliif akkas akka hojjatu gaafadhaa.â€• Isaanis ni gaafatan. Namtichis ni jedhe, â€œSababni isaas, â€œQul huwallahu ahadâ€• sifaata Rahmaani. Kanaaf ani suurah tana qaraâ€™uu nan jaalladha.â€• Ergamaan Rabbiis (SAW) ni jedhan, â€œRabbiin akka isa jaallatu isatti himaa.â€• Sahiih Muslim 813
Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa nama sifaata Isaa yaadatu fi faarsu akka jaallatu ifa godhe. Kuni boqonnaa balâ€™aadha.â€• (Daraâ€™u Taâ€™aarudi- 5/310-312, Ibn Taymiyyah)

Kuni hundi ragaa ifaa barbaachisummaa beekumsi kabajamaan kuni qabu, guddinna dhimma isaatii fi baayâ€™inna kheeyri isaa agarsiisuudha. Beekumsi maqaalee Rabbii fi sifaata Isaa hundeewwan iimaana keessaa hundee guddaadha, utubaalee (arkaana) amanti keessaa utubaa tokko. Buâ€™uura amanti Islaamati. Dhaabbanni amanti ol fagoo fi sadarkaa olâ€™aanaa beekumsa kana irratti ijaarrama. Uumaa, Argamsiisaa fi Gooftaa isaan sooru osoo hin beekin, ammas maqaalee fi sifataa isaa osoo hin barin akkamitti dhimmi dhala namaa qajeelaa, haalli namootaa tolaa? Garuu namoota baayâ€™ee wanta uumamaniif irraa wanti isaaniif uumame isaan koâ€™oomse (biizi godhee) jira. Rabbiin jecha Isaa kanaan gocha akkanaa irraa gabroota Isaa akeekachiisa:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُلۡهِكُمۡ أَمۡوَٰلُكُمۡ وَلَآ أَوۡلَٰدُكُمۡ عَن
ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ ٩

â€œ**Yaa warra amantan! Qabeenyi keessanii fi ilmaan keessan zikrii Rabbii irraa isin hin dagin (hin garagalchin). Namoonni kana dalagan isaanumatu hoongaâ€™oota (kasaartota)**.â€• Suuratu Al-Munaafiqun 63:9

Zikriin qalbiidhaan Rabbiin yaadachuu fi arrabaan faarsu of keessaa qaba. Rabbiin yaadachuu fi faarsu kan dandaâ€™an, maqaalee fi sifaata Isaa yoo beekaniidha. Maddi beekumsa kanaa Qurâ€™aanaa fi hadiisota sahiih taâ€™aniidha. In sha Allah itti fufnaâ€¦

Kitaabban Wabii:
[1] Sahiih Al-Bukhaari 3116, Sahiih Muslim 1037
[2] https://sunnah.com/muslim/6/317
Fiqhu Al-Asmaaâ€™il Husnaaâ€“ fuula 7-10, Abdurazzaaq bin AbdulMuhsin Badri

Date Created
July 31, 2019
Author
admin